

i samme Øjeblik, som Slaget ramte, styrtede Folk til med akkurat de samme Midler, som vi kender fra den Tid, hvor Samfærdselsmidlerne af naturlige Grunde var mere indskrænkede, end de blev senere hen. Al denne Prisregulering, ufunderede Seddelpenge, Udførselsforbud og Statsforsikring o. s. v. er gode gamle Bekendte for os, som vi nu atter trykker i Haanden. Det er noget, som hører med til en Periode, som man kalder den merkantilistiske Periode, og det var nogle af de væsentligste Foranstaltninger, som den Periode greb, og hvorfor? Fordi Opgaven simpelthen var at skabe et nationalt Erhvervsliv, et isoleret nationalt Erhvervsliv, om jeg saa maa sige, og bære frem fra en By- og Provinsøkonomi til en Nationaløkonomi, og naar man her i Landet og her i denne Sal ikke kan nævne Merkantilisme uden at faa det opfattet som et uartig Ord, havde jeg nær sagt, er det ganske med Urette. Det ligger i, at vi betragter og bedømmer Merkantilismen ud fra et dansk Synspunkt, hvad man aldeles ikke kan, fordi den var en europæisk Foreteelse, som derfor skal ses ud fra et europæisk Synspunkt. De maa vide, at det ene store Handelsland efter det andet, Holland, Frankrig og England, har løftet sig paa Merkantilismen og paa de merkantilistiske Foranstaltninger. I disse var der overordentlig meget fælles, men der var ogsaa meget forskelligt. Der var navnlig i Anvendelsen af Systemets Virkemidler noget meget forskelligt, og det er netop noget, vi kan lære af, da vi ved Tidernes Ugunst staar under Forhold, hvor vi er nødte til at ty til netop de samme Midler, som man brugte den Gang.

I Frankrig og paa den anden Side i Holland og England var der stor Forskel i Anvendelsen af disse Midler. I Frankrig var saa at sige hele Erhvervslivet en eneste Mands Værk, en genial, en arbejdsdygtig Mand af den Slags, hvoraf der kun eksisterer faa andre i Verden. Det var ham, der tog Initiativet, der lavede Reglementerne, der satte i Scene, der skaffede Penge, der gjorde alt muligt: Colbert. Derfor hedder ganske naturligt i Frankrig Merkantilismen: Colbertismen. I Holland og England var Forholdet et ganske andet. Der laa Initiativet ikke hos et enkelt Menneske, Regeringen satte ganske vist meget i Gang, men i Samarbejde med Erhvervslivet, og med de fremragende Mænd indenfor Erhvervslivet. Medens derfor Erhvervslivet i Frankrig fik en vis Stivhed, en vis Mangel paa Evne til Tilpasning, visse bestemte

Karaktertræk, der trykker det praktiske Erhvervsliv der den Dag i Dag, blev Merkantilismen i Holland og England noget andet. Den blev mere elastisk. Der blev der meget mere overladt til det private Initiativ, og naar vi nu maa ind paa alt det, som vi sammenfatter under det merkantile System, og naar dets mest yderliggaaende Forholdsregler staar i fuldt Flor i Øjeblikket her i Landet, gør vi bedst i her at anvende de Erfaringer, der er gjorte med dette System, og handle efter dem, der har baaret de bedste og rigeste Frugter; og det er dem, som gaar ud paa at gøre sig det klart, at det er Produktionen, det kommer an paa. Alt det andet er Nødhjælp, Lapperier. De kan lave det ene eller det andet, udstede Pengesedler og gøre Dit eller Dat, det er altsammen Lapperier, hvis Produktionen sygner hen.

Naar man da retter Blikket paa Produktionen, maa man vide, at dens Trivsel skal under disse Forhold fremmes ved et Samarbejde mellem Regeringen og Erhvervslivets Mænd. Der burde efter min Mening lige straks, da disse Forhold indtraadte, have været nedsat en stor Kommission, som kunde have gjort en Del af det Arbejde, som de enkelte mindre Kommissioner, der er nedsatte, skal gøre. Men denne Kommission maa efter min Mening nedsættes og nedsættes nu straks. Endnu har vi — det haaber vi i alt Fald — Tid til at forberede os, men hvis en virkelig Krise kommer over os, har vi ikke Tid. Det burde efter min Mening være det centrale i de Ting, der gøres i dette Øjeblik. Regeringen kan ikke og skal heller ikke gøre alt, det kan ikke kræves af den, men den kan faa nedsat en saadan Kommission, i hvilken Erhvervslivets Folk træder ind, i hvilken Teorien træder ind, i hvilken de forskellige Sider af Praksis ligeledes er anbragte. Saa faa Middagsherrer som muligt, saa mange dygtige Arbejdere som muligt! Og denne Kommissions Maal skal direkte rettes mod Produktionen. Det skal være dens Maal, saa vidt det er muligt, at holde Produktionen i Gang, at skaffe Produktionen de Midler, som den kan bruge til at benytte Konjunkturer paa enkelte Omraader, der kan og vil fremkomme ogsaa under i øvrigt trykkende og vanskelige Forhold.

Der maa efter min Mening altsaa foreligge en dobbelt Opgave for Regeringen: paa den ene Side, som det allerede er nævnt tidligere og fra mange Sider her i Salen, at sætte det mest mulige Arbejde